

Leopold Jan Szersznik

inne formy nazwiska: *Scherschnik*; *Šeršnik*, (ur. [3 marca 1747](#) w [Cieszynie](#), zm. [21 stycznia 1814](#)^[1] tamże) – ksiądz katolicki, [jezuita](#), historyk, pedagog, slawista, [bibliofil](#), fundator [biblioteki](#) i pionier [muzealnictwa](#).

Pochodzenie

Leopold Szersznik pochodził z rodziny, której przedstawiciele byli notowani na [Śląsku Cieszyńskim](#) od połowy XVII wieku. Bratem jego dziadka był Jerzy Szersznik, drugi mąż [Magdaleny](#), dobrodziejki ubogich i fundatorki wieży kościelnej w [Cieszynie](#). Dziadek Leopolda, Andrzej Szersznik (zm. po [1756](#)), był ksiązęcym leśnikiem w [Skoczowie](#).

Leopold był najstarszym z piątki dzieci Jana Antoniego Szersznika, syndyka miejskiego w Cieszynie, i jego pierwszej żony Joanny Alojzy (burmistrzanka cieszyńska), córki [Leopolda Innocentego Polzera](#), prawnika i [burmistrza Cieszyna](#).

Biografia

Urodzony w [Cieszynie](#), tam też pobierał pierwsze nauki w szkołach jezuickich (1756-1762). Następnie studiował filozofię w [Ołomuńcu](#) (od roku 1762, a dwa lata później – 9 października 1764 – otrzymał tytuł "primus philosophiae magister" i wkrótce wstąpił do jezuitów), nauki humanistyczne w czeskich Brzeźnicach, a w [Pradze](#) (od roku 1768) matematykę, historię kościoła oraz hebrajski i grecki (równocześnie pracując w uczelnianej bibliotece). W międzyczasie odbył 2-letni nowicjat w Brnie. W latach 1770-1772 nauczał gramatyki w czeskim Chebie. Do roku [1773](#) był jezuitą, następnie księdzem świeckim. W roku [1777](#) został profesorem gimnazjum w [Cieszynie](#), a w następnym roku jego prefektem. W roku [1804](#) został nadzorcą szkół katolickich w [Księstwie Cieszyńskim](#), walczył o wprowadzenie podręczników polskich w początkowym nauczaniu młodzieży. Interesował się [matematyką](#), [historią](#), [botaniką](#) i [geologią](#). Dbał o rozwój kulturalny oraz wizerunek [Cieszyna](#). Był twórcą m.in. publicznych ogrodów romantycznych, zwanych "cieszyńską arkadią" (nie zachowały się do dzisiaj).

Twórczość

Od wczesnej młodości zdradzał skłonności [bibliofilskie](#) i gromadził własną [bibliotekę](#). Zwiedził wiele bibliotek i archiwów. Podczas pobytu w [Pradze](#) był pomocnikiem bibliotecznym Karola Charmela, a w [1774](#) r. pracował dorywczo w [Bibliotece Klementyńskiej](#) nad katalogiem [rękopisów](#). Pewną część książek odziedziczył po ojcu i dziadku, później księgozbiór powiększał dzięki darom przyjaciół i zakupom, głównie na licytacjach. Po kasacji zakonu jezuitów w [1773](#) r. przejął jego bibliotekę w [Cieszynie](#), zawierającą m.in. dzieła teologiczne, prawnicze, medyczne oraz wiele dokumentów rękopiśmiennych. Księgozbiór Szersznika rozrósł się do około 12 tys. pozycji, w tym wiele [inkunabułów](#), [sztychów](#) i [map](#). Część książek zaopatrzył w [exlibris](#) z napisem "Ex Bibliotheca Leop. Joann. Scherschnik".

Zbiory Szersznika, udostępniane częściowo już od [1782](#) r., stały się zaczątkiem pierwszego na ziemiach polskich publicznego muzeum (dziś [Muzeum Śląska Cieszyńskiego](#) w [Cieszynie](#)). W [1808](#) r. na mocy testamentu ufundował w tym mieście bibliotekę publiczną, dla pomieszczenia której zakupił już w [1802](#) r. dawny budynek pogimnazjalny. Wszystkie zbiory opisał i skatalogował według ówczesnej wiedzy. Zarówno księgozbiory jak i zbiory muzealne Szersznika, włącznie z regałami na książki, zachowały się w większej części do chwili obecnej we wspomnianym muzeum oraz [Książnicy Cieszyńskiej](#).

Ważniejsze dzieła

1. *Problema ex historia Slavica utrum Wilzi, Serbi aut Sorabi, Slavonice dicti Srbi ab Albi et regionibus Germaniae profecti sint in Croatiam et Dalmatiam an ex Illyrico venerint in Germaniam*, "Acta Societatis Jablonowianae... Anni 1772", Lipsk 1773; rękopis w Cieszynie, sygn. DD V 3a (współprawy z DD V 3b); praca nagrodzona przez Societas Jablonoviana, cyt. także pt. *De migratione Serborum dissertatio*

2. *Responsum ad questiones de positione Lacus Musiani seu Mysiani, item de Cunis seu Chunis, Cumanis et Slavanis*, powst. 1773 dla Societatis Jablonovianae, rękopis (kopia) w Cieszynie , sygn. DD V 3 b
3. *De doctis Reginaehradecensibus commentarius*, Praga 1773
4. (Portret Sinapiusa i jego biografia), powst. około roku 1773, oddany do druku lecz druk nieznan, (inform. J. Wytrzens)
5. *Scriptores Societatis Jesu provinciae Bohemiae*, powst. około roku 1773, oddany do druku lecz druk nieznan, (inform. J. Wytrzens); przekł. niemiecki: F. M. Pelci w: *Böhmische, mährische und schlesische Gelehrte und Schriftsteller aus dem Orden der Jesuiten*, 1786 6. 6.
6. *Institutiones arithmeticae et algebrae*, Opawa 1781
7. (Dziennik podróży do Górnego Palatynatu, na Śląsk, po Galicji, Austrii i Czechach), rękopis przygot. do druku spłonął w roku 1789 w Cieszynie, (inform. J. Król)
8. *Epigramma in turrim curiae Teschinensis cui 1 Septembr. 1800 imposita est solemniter corona*, Wiedeń 1800
9. *Orbis pictus immutatus*, Wiedeń 1800, rękopis w Cieszynie, sygn. DD V 1
10. *Exempla interpretationis Latinae e Germanico*, Cieszyn 1807
11. [*Nachrichten von Schriftstellern und Künstlern aus dem Teschner Fürstenthum*](#), Cieszyn 1810; rękopis w Cieszynie, sygn. DD IV 16
12. *Lesefrüchte aus Quintilian's Werken, zum Unterrichte der Gymnasialschüler im Exerciren gesammelt*, Cieszyn 1810
13. *Doctrina de epistolis*, Cieszyn 1812
14. *Additamenta ad Bibliothecam scriptorum Societatis Jesu patris Nathanaelis Sotvelli (Romae . scriptores recentiores Societatis Jesu provinciae Bohemiae ad annum 1750 exhibens*, rękopis w Brnie
15. *Beiträge zur politischen und Kirchengeschichte des Fürstenthums Teschen*, rękopis
16. *Beschreibung der Gegend und der Gärten um Teschen*, rękopis w Cieszynie, sygn. DD IV 18, DD VIII 15
17. *Botanisch mineralogische Spaciergänge um Teschen, mit besonderer Rücksicht auf Entdeckung von Steinkohlen*, rękopis w Cieszynie, sygn. DD IX 11

Ponadto jego prace (dot. głównie historii Księstwa Cieszyńskiego) drukowano w czasopiśmie i zbiorach: "Abhandlungen einer Privatgesellschaft in Böhmen" (t. 2, Praga 1776); "Mährisch-schlesischen Wanderer" (marzec 1812); "Patriotisches Tageblatt" (luty 1803, maj 1805); "Redlicher Verkündiger" (luty 1814); "Vaterländische Blätter" (marzec 1812).

Prace edytorskie

albin: *Dissertatio apogetica pro lingua Slavonica...*, Praga 1775; wyd. F. M. Pelci na podstawie opracowania Szersznika i z jego uwagami, nie kwitując tego faktu (inform. J. Wytrzens i J. Król) -J. M. Nagonius: *Ad Vladislaum II, Bohemiae et Hungariae regem, poematum libri V*, Praga 1777.

Listy i materiały

Zachowane zostały częściowo w zbiorach rękopisów w Brnie, Pradze, Opawie i Cieszynie (tu m.in.: kopia testamentu z roku 1808, korespondencja ze Stanisławem Wydrą z lat 1800-1804, rękopis katalogu manuskryptów biblioteki Clementinum w Pradze). Fragmenty korespondencji ogłosili: M. Kudělka: *Korespondence L. J. Šeršnika s J. P. Cerronim a J. J. Czikannem*, "Slezský sborník" R. 51 (Opawa 1953); M. Kudělka: *L. J. Šeršnik a G. Dobner*, "Slezský sborník" R. 52 (Opawa 1954); M. Kudělka: (dodatek do) *L. J. Šeršnik*, Ostrawa 1957 (m.in. z J. Hermannem).

W zbiorach J. P. Cerroniego w Brnie zachowano ponadto szereg rękopisów Szersznika, m.in. wypisów z historyków polskich.

Więcej na stronie http://pl.wikipedia.org/wiki/Leopold_Szersznik

<http://www.cieszyn.pl/?p=peoplesShow&iPeople=8>

<http://histmag.org/Gwiazdka-Cieszynska-Leopold-Jan-Szersznik-9151>

<http://archiwum.kc-cieszyn.pl/biblioteka/strony/ramka6.php?autor=leopold&licz=1>